

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра біології та методики навчання біології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Рослинництво

галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність: 014 Середня освіта

освітньо-професійні програми: Середня освіта (Біологія та здоров'я людини),
Психологія

мова навчання: Українська

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри біології та методики
навчання біології

протокол № 1 від 28 серпня 2025 року

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Рослинництво
Викладач	Вакал Анатолій Петрович
Профайл викладача	https://pgf.sspu.edu.ua/media/attachments/2020/02/28/vakal.pdf
E-mail:	lyntvarivka@gmail.com
Сторінка курсу в Moodle	Рослинництво
Консультації	Консультації проводяться у вівторок з 14 ²⁰ по 15 ⁴⁰ : групові або одноосібні. Також можливі он-лайн консультації через інтернет ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.

Анотація до дисципліни

Навчальна дисципліна «Рослинництво» спрямована на формування у слухачів основних теоретичних та практичних навичок в галузі вирощування сільськогосподарських культур. Зміст програми враховує також, що після вивчення дисципліни студенти будуть проходити навчальну практику.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни: формування у слухачів основних теоретичних та практичних навичок в галузі рослинництва і психолого-педагогічних знань, умінь та навичок, необхідних для організації навчально-виховної роботи учнів середньої школи.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування:

а) теоретичних знань про:

- ✓ особливості внесення добрив та їх вплив на родючість ґрунтів і урожайність сільськогосподарських культур;
- ✓ походження, біологічну, ботанічну характеристику сільськогосподарських культур, особливості агротехніки вирощування з метою отримання високих урожаїв;
- ✓ наслідки впливу сільськогосподарського виробництва на оточуюче природне середовище та шляхи його зменшення.

б) практичних вмінь та навичок:

- ✓ вільного володіння термінологією, яка використовується у рослинництві, доцільного її використання;
- ✓ проводити лабораторні аналізи, щодо дослідження якості сільськогосподарської продукції;
- ✓ використовувати знання отримані під час проведення польових дослідів;

- ✓ аналізувати літературу з проблем вирощування сільськогосподарських культур;
- ✓ використовувати набуті знання під час вирощування сільськогосподарських рослин в навчальній і виховній роботі в школі.

Формат дисципліни

Ознаки дисципліни	
Рік викладання	2024/2025
Освітній ступінь	бакалавр
Курс навчання	3
Семестр	5
Формат курсу	очний/заочний
Обов'язкова /вибіркова	вибіркова
Кількість кредитів/годин	4/120
Кількість розділів	5
Форма контролю	залік
Лекції	20
Лабораторні заняття	28
Консультації	
Самостійна робота	72

Тематичний план вивчення дисципліни

Розділ 1. Рослинництво як наука і галузь сільськогосподарського виробництва

Тема 1. Землеробство як галузь виробництва і наука. Системи землеробства. Класифікація систем землеробства.

Наукові та практичні основи обробітку ґрунту.

Біологічні та агротехнічні вимоги до посівного матеріалу і сівба сільськогосподарських культур.

Рослинництво як наука і галузь сільськогосподарського виробництва.

Походження та класифікація культурних рослин.

Польові культури. Біологічні особливості польових культур та їх класифікація.

Районовані сорти і гібриди сільськогосподарських рослин для Сумської області.

Розділ 2. Зернові культури

Тема 2. Зернові культури. Характеристика хлібів I та II групи. Озимі хлібні злаки.

Ярі хлібні злаки. Біологічні особливості та агротехніка їх вирощування.

Хлібні злаки II групи і гречка. Агротехніка вирощування цих культур.

Зернові бобові культури. Передові технології їх вирощування.

Розділ 3. Технічні культури

Тема 3. Технічні культури. Олійні культури.

Коренеплоди та їх значення. Цукрові буряки. Ботанічна характеристика та біологічні особливості.

Бульбоплоди. Картопля, її ботанічна характеристика та біологічні особливості.

Прядильні культури. Загальна характеристика їх використання. Передові технології їх вирощування.

Баштанні культури. Загальна характеристика їх використання. Передові технології їх вирощування.

Класифікація кормових трав. Однорічні кормові трави родини Бобові. Багаторічні кормові трави родини Бобові.

Однорічні кормові трави родини Злакові. Багаторічні кормові трави родини Злакові.

Кормові трави у сівозміні.

Розділ 4. Овочівництво.

Тема 4. Біологічні особливості та народногосподарське значення овочевих культур. Види і сорти овочевих культур та їх групування.

Капуста. Ботанічна характеристика і біологічні особливості різних сортів капусти.

Гарбузові овочеві культури. Ботанічна характеристика і біологічні особливості.

Пасльонові овочеві. Томати, баклажани, перець. Ботанічна характеристика та вимоги цих культур до умов вирощування.

Столові коренеплоди, цибуля та зелені культури.

Культура овочевих рослин у захищеному ґрунті. Культура овочевих рослин у відкритому ґрунті.

Методика польового дослідження з польовими та овочевими культурами.

Розділ 5. Плодівництво.

Тема 5. Плодові культури. Видовий склад, класифікація, коротка біологічна та господарська характеристика цих культур. Види і групи плодових рослин та їх біологічні особливості.

Агровиробнича та біологічна характеристика плодових рослин.

Зовнішні умови росту і розвитку плодових рослин.

Основні сорти плодових рослин на Україні.

Ягідні культури. Біологічні особливості ягідних культур. Види ягідних культур.

Біологічні основи розмноження плодово-ягідних культур. Розмноження плодових рослин та вирощування їх садивного матеріалу. Щеплення і живцювання рослин.

Плодовий розсадник і його структура. Плодовий розсадник у школі. Плодовий сад. Типи садів.

Політика дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни потребує: виконання тестових завдань, самостійної роботи тощо; підготовки до лабораторних занять;

робота з інформаційними джерелами, опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури.

Результатом підготовки до лабораторного заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме: опрацювання короткого пояснення до заняття та виконання всіх завдань для позааудиторної роботи.

Розв'язання завдань повинно як за формою, так і за змістом відповідати вимогам, що висуваються до вирішення відповідного завдання, свідчити про його самостійність, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

На лабораторних заняттях присутність здобувачів вищої освіти є обов'язковою, важливою також є їх участь в обговоренні всіх питань теми. Забороняється запізнюватись на навчальні заняття та пропускати їх без поважних причин. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані на консультаціях. Це ж стосується й студентів, які не виконали завдання або показали відсутність знань з основних питань теми. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових параметрів навчального процесу. Під час контрольних заходів забороняється використовувати джерела інформації, усні підказки, письмові роботи інших осіб, друковані книги, методичні посібники, телефони, планшети. Забороняється користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття, в цілях не пов'язаних з навчанням.

Академічна доброчесність

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять приклади можливої академічної не доброчесності. Неприпустимо надавати для оцінювання письмову роботу, підготовлену за участю інших осіб. Списування під час виконання тестових завдань чи екзамену заборонені. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль навчальних досягнень здійснюється протягом семестру на лабораторних заняттях. Результати (кількість набраних балів) фіксує викладач.

Використовуються такі форми поточного опитування: усна відповідь за лекційними матеріалами, тестування, контрольна робота з відкритими питаннями, заслуховування повідомлень студента з довідковою інформацією, створення презентації з її обов'язковим показом та повідомленням, участь у обговоренні питань для контролю знань на лабораторних заняттях.

Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне

корегування самостійної роботи студента. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, розповідь, доповідь студента, роз'яснення, відповіді на запитання. Усний контроль проводиться майже на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома студентів на початку вивчення навчальної дисципліни. Результати поточного контролю є складовою визначення підсумкової оцінки і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни. До поточного контролю також відноситься виконання практичних завдань, бали за які враховуються у підсумкову оцінку.

При контролі виконання завдань, які винесені для самостійного, опрацювання, оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; вміння застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; написання рефератів; підготовка доповідей, презентацій тощо. Результати самостійної роботи фіксуються в журналі обліку роботи викладача. Бали, набрані студентом за виконання завдань з самостійної роботи, додаються до суми балів, набраних студентом з інших видів навчальної роботи з дисципліни.

Вид контролю – залік. Загальна оцінка обраховується в кінці семестру як сума балів за виконання всіх видів робіт. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Структура проведення семестрового контролю відображається та доводиться до відома студентів на першому занятті.

Для студентів заочної форми навчання підсумковий контроль проводиться в період заліково-екзаменаційної сесії за обов'язкової присутності студента. Для складання підсумкового контролю студентами заочної форми навчання розробляються тести. До підсумкової оцінки включається виконання самостійної роботи студента, яку він отримав під час попередньої сесії. Форма проведення: письмово-усна.

Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Знає і може аналізувати вплив кліматичних та едафічних факторів на розвиток сільськогосподарських культур та формування їх урожаю. Має глибокі знання, які стосуються походження, використання, ботанічної та біологічної характеристики, агротехніки польових культур, які вирощуються на території України. Опанував методи вирощування сільськогосподарських рослин на шкільній науково-дослідній ділянці у залежності від фізико-хімічних властивостей ґрунту та культур, які вирощуються.
82 - 89	Знає і може аналізувати вплив кліматичних та едафічних факторів на розвиток сільськогосподарських культур та формування їх урожаю. Має глибокі знання, які стосуються походження, використання, ботанічної та біологічної

	характеристики, агротехніки польових культур, які вирощуються на території України. Опанував методи вирощування сільськогосподарських рослин на шкільній науково-дослідній ділянці у залежності від фізико-хімічних властивостей ґрунту та культур, які вирощуються.
74 - 81	Знає вплив кліматичних та едафічних факторів на розвиток сільськогосподарських культур та формування їх урожаю. Має знання, які стосуються походження, використання, ботанічної та біологічної характеристики, агротехніки польових культур, які вирощуються на території України. Опанував методи вирощування сільськогосподарських рослин на шкільній науково-дослідній ділянці у залежності від фізико-хімічних властивостей ґрунту та культур.
64 - 73	Має знання, які стосуються походження, використання, ботанічної та біологічної характеристики, агротехніки овочевих культур. Опанував методи вирощування сільськогосподарських рослин на шкільній науково-дослідній ділянці.
60 - 63	Має знання, які стосуються походження, використання, ботанічної та біологічної характеристики, агротехніки овочевих культур. Під час вирощування сільськогосподарських рослин на шкільній науково-дослідній ділянці не допускає суттєвих помилок.
35-59	Має не повні знання, які стосуються ботанічної та біологічної характеристики, агротехніки польових культур. Під час вирощування сільськогосподарських рослин на шкільній науково-дослідній ділянці допускає суттєві помилки.
1 - 34	Студент показує знання окремих роз'єднаних фрагментів навчального матеріалу, допускає суттєві помилки. Рівень засвоєння знань – репродуктивний.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
31-40	Надійно засвоїв програмний матеріал, що відведений на самостійне опрацювання; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, пов'язує теоретичні знання з практичними навичками та вміє обґрунтувати прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних завдань. При цьому студент не має утруднень з відповіддю на видозмінені завдання, демонструє володіння різноманітними методами і прийомами наукового дослідження, виявляє знайомство не тільки з навчальною, але й монографічною та іншою довідковою літературою
21-30	Твердо знає програмний матеріал, що відведений на самостійне опрацювання, грамотно й по суті викладає його; не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних завдань, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозмінених, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача.
11-20	Має знання лише основного програмного матеріалу, що відведений на самостійне опрацювання, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності

	у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних завдань.
1-10	Не знає більшої частини програмного, що відведений на самостійне опрацювання, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом науки; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.

Розподіл балів

Поточне оцінювання					Разом	Сума
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т5		
Поточне оцінювання					60	100
10	15	15	10	10		
Контроль самостійної роботи					40	
6	10	10	7	7		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	F	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	FX	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основні

- Бірта Г.О., Бургу Ю.Г., Флока Л.В., Рачинська З.П., Котова З.Я. Основи рослинництва і тваринництва : навч. посіб. Полтава, 2021. 339 с. <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10169/1/%D0%9E%D0%A0%D0%A2%20%D0%92%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B5.pdf>
- Вакал А.П., Литвиненко Ю.І. Рослинництво : навч. посіб. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 128 с. <https://repository.sspu.edu.ua/items/58a8440d-a155-4610-8b09-820334725beb>

3. Вакал А. П., Литвиненко Ю. І. Садівництво : навч. посібник. [Електронний ресурс] / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. 102 с.
4. Мазур В.А., Поліщук І.С., Телекало Н.В., Мордванюк М.О. Рослинництво : навч. посіб. Вінниця: Видавництво ТОВ «Друк». 2020. 352 с. <http://repository.vsau.org/getfile.php/27415.pdf>
5. Основи органічного рослинництва : навч. посіб. / В. Пиндус, О. Гуцаленко, С. Омельчук, Л. Василенко, С. Горбань. Київ : Науково-методичний центр ВФПО, 2022. 326 с. https://organic-platform.org/app/uploads/2023/01/%_compressed.pdf

Додаткові

1. Бірта Г., Бургу Ю. Основи рослинництва і тваринництва. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 304 с. <https://www.twirpx.com/file/1591245/>
2. Забродоцька Л.Ю. Основи агрономії : навч. посіб. Луцьк : Інформ.-вид. відділ Луцького НТУ, 2019. 360 с.
3. Каленська С.М., Шевчук О.Я. Рослинництво. Київ : НАУУ, 2005. 502 с.
4. Мостіпан М.І. Рослинництво : лабораторний практикум. Кіровоград : видавець. Лисенко В.Ф., 2015. 320 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/84825509.pdf>
5. Нечитайло В.А., Бадані на В.А., Гриценко В.В. Культурні рослини України. Київ : Укр. фітосоціологічний центр, 2005. 350 с.
6. Польський Б.М., Стеблянко М.І. Основи сільського господарства. Київ : Вища школа, 1991. 295 с.
7. Польський Б.М., Стеблянко М.І. Основи сільського господарства. Практикум. Київ : Вища школа, 1992. 261 с.
8. Осадчий О.С. Основи сільського господарства : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 294 с. <https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx>
9. Овочівництво і баштанництво : науковий збірник / Інститут овочівництва і баштанництва. Херсон : ВП «Плеяда», 2015. 360 с. <https://vegetables-journal.com/index.php/journal/issue/download/9/7>
10. Основи агрономії: навч. посіб / Н. І. Хомик, Г. Б. Цьонь, Т. А. Довбуш, Н. А. Антончак. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2021. 320 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/427551227.pdf>
11. Рослинництво : навч. посіб. / В.А. Мазур, І.С. Поліщук, Н.В. Телекало, М.О. Мордванюк. Вінниця : Видавництво ТОВ «Друк». 2020. 352 с.